

Thuis bij Thomas: niet aan grenzen gebonden...

Zo'n zestig jaar geleden moet het geweest zijn, dat Jan Willen Schulte Nordholt, dichter, historicus en Zwollenaar, zijn vertaling van de Navolging maakte.

Waarom deed hij dat? Er waren toch al genoeg andere vertalingen beschikbaar? In zijn Toelichting bij de vertaling noemt hij een aantal motieven. Primair wellicht omdat hij Zwollenaar was, evenals Thomas, ook omdat hij dichter was en Thomas'taal ook de dichter voelde maar vooral ook omdat hij in die stille vroomheid van de moderne devoten een geestelijke hartstocht herkende, een heimwee naar de gemeenschap met God en een rustig hart....

Natuurlijk, hij weet dat de Navolging uit een andere tijd stamt, dat het een handboekje voor het leven van kloosterlingen was, en dat het de lezer aanraadt zich verre te houden van de vergankelijke wereld. Wij leven in een tijd waarin we leren de wereld lief te hebben, voor onszelf op te komen, te genieten van alles waartoe de mens in staat is. Wij leven in een wereld waar de grenzen van het menselijk kunnen nog steeds verlegd worden, waar afstanden steeds kleiner worden, waar het nieuws en de lokroep van de reclame ons per uur achtervolgen.....

Toch, zo ervaart Schulte Nordholt, kan Thomas van Kempen de moderne mens raken, wordt men getroffen door zijn psychologisch inzicht.

Wat zijn vertaling anders maakt is dat hij het plechtige 'U' niet meer gebruikt. Dat past niet, vindt Schulte Nordholt, in de vriendelijke gemeenzaamheid van Thomas' taal.

Dat past niet in de geest van de ontmoeting met Thomas.

Het lezen in de Navolging roept de sfeer op van een intiem moment van gesprek met Thomas, alsof de geschreven woorden adem krijgen en tot leven komen, troost, begrip, herkenning, perspectief uitstralen. Een sfeer van geborgenheid en rust, van bezinning op je eigen plaats in de wereld en je wijze van doen en denken in de omgeving waarin je staat, een moment van bewust worden van de manier waarop je hebt gereageerd op mensen en gebeurtenissen....op verantwoordelijkheden en op het verzaken daarvan.

Het roept het gevoel op 'thuis te zijn' bij Thomas, even het masker van het dagelijkse rollenspel afzetten, zijn zoals je bent. Het is die unieke beleving van ontmoeting en herkenning, van tegenspel krijgen en getroost worden, die maakt dat "je de pietistische kleinheid van de Navolging vergeet, de angstvallige wereldmijding op de achtergrond houdt en alle ruimte geeft aan een grote stem die ons maant tot eenvoud en zuiverheid des harten." (citaat S.N.)

Thomas wordt a.h.w. een vriend die dagelijks met je mee gaat.

Dat gevoel stimuleert S.N., dat deelt hij met vele anderen: Dag Hammerskjold bij voorbeeld, de bij een vliegtuigongeluk omgekomen secretaris-generaal van de V.N. In de inleiding van zijn geestelijk dagboek 'Merkstenen' wordt zakelijk meegedeeld dat bij de boeken die hij bij zich had zich een Franse uitgave van de *Imitatio* bevond. Voor hem ook een merksteen, een markering op de innerlijke reis.

Ik zie voor me een betrouwbaar en integer mens, die als secretaris-generaal van de Verenigde Naties in het hart staat van de wereldpolitiek en voortdurend vermalen dreigt te worden door tegenstrijdige belangen en machtsstrijd. Die man, moe aan het einde van een drukke dag, alleen op een hotelkamer, pakt de *Navolging* en leest, luistert....ontmoet Thomas, gaat met Thomas in gesprek, zij bespreken samen de ervaringen van de dag, de successen en de teleurstellingen, de dwalingen van het menselijk hart, de onherbergzaamheid soms van het menselijk bestaan....

Dat is Moderne Devotie zoals het kan functioneren in het leven van een mens, een spiritueel moment, een ontmoeting met een ander (Ander) of het andere .

Hoe deel je zo'n ervaring? Hoe breng je die over?

Die vraag verbind ik met het tweede element uit de doelstelling van de Stichting Thomas a Kempis Zwolle, ik citeer, 'het bevorderen van de waarden van de Moderne Devotie in hun bruikbaarheid voor de eigentijdse samenleving'. Deze, ogenschijnlijk gemakkelijk klinkende zin, confronteert ons met zeer wezenlijke vragen; hoe zit die eigentijdse samenleving in elkaar, wat zijn daarin de dominante waarden en hoe verhouden die zich tot de waarden van de Moderne Devotie? En als we dan al duidelijk hebben om welke waarden het gaat, hoe zet je die dan om in *bruikbare* leefregels, normen voor de praktijk van alle dag, genuanceerd naar de verschillende subculturen die we kennen....b.v. naar de groeiende groep van 'ongebonden spirituelen' die volgens de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid al 25 % van de bevolking uitmaken..

In Trouw van 3 juni j.l. reageert Jan Greven op een studie over christendom en wereldreligies van de Tilburgse en Utrechtse Theologische Faculteit. Centraal in die studie staat de interreligieuze dialoog, of beter geformuleerd de vraag: kan er sprake zijn van dialoog tussen zoveel verschillende religieuze tradities, zoveel verschillende culturen, zoveel uiteenlopende talen? Hoe loopt de communicatie, sterker: kan er wel sprake zijn van communicatie?

'Bevorderen van de waarden van de Moderne Devotie in hun bruikbaarheid voor de eigentijdse samenleving' wordt in dit licht een wel heel ongemakkelijke doelstelling.

Greven is sceptisch over de kansen van interreligieuze communicatie, daarmee een opvatting van Yale University volgend. Hij bepleit vooral het gesprek aan te

gaan maar daarbij te realiseren dat het vrijwel onmogelijk is de religieuze gevoelens van aanhangers van andere godsdiensten of geestelijke stromingen van binnenuit te begrijpen, alleen al door het verschil in taalsysteem van elke moedertaal. Zo kunnen mensen elkaar ook niet het taal-en tekensysteem van hun religie uitleggen. Begin dan ook niet meteen het debat(debat komt van deux batre, twee gevecht) maar **luister** eerst naar wat anderen over hun relatie tot de Eeuwige of andere inspiratiebron vertellen.

Dat geldt m.i. ook voor onze 2^e doelstelling: de waarden van de MD bevorderen in hun bruikbaarheid voor de samenleving.

Ik volg de raad van Jan Greven: laten we luisteren, ook als we elkaar niet begrijpen.

En daarmee zijn we terug bij de kerkvader Benedictus, wiens Regel begint met Luister...

Dan krijgt ook de Merksteen van Hammarskjöld op het papier dat u hebt ontvangen, diepte en betekenis: “Hoe aandachtiger je je innerlijk **beluistert**, des te beter zul je de geluiden om je heen vernemen. En alleen wie hoort kan spreken.....”

Ik ga nog even naar de tekst uit De Navolging. Wellicht hebt u die al gelezen en hebt u zich mogelijk wat geërgerd aan de moralistische toon. Toch...lees de tekst nog een keer, doe dat vanuit het gevoel met een goede vriend te praten , en luister.....! Juist als we elkaar niet begrijpen.

Joost van Belois, zaterdag 21juni 2008